

## ПСИХОЛОГІЯ

**Оксана АКІНІНА,**

студентка 1 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Науковий керівник: **Ірина ЧЕРЕЗОВА,**

к.психол.н., доцент (БДПУ)

### **ВАЖКОВИХОВУВАНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

**Актуальність.** На сучасному етапі розвитку української правової держави відбувається переосмислення основних духовних цінностей та поглядів у різних сферах громадської думки. Внаслідок несформованості основних життєвих цінностей, етичних принципів, найбільш вразливими є діти та підлітки. На сьогодні проблема важковихованості не є вирішеною. Як показує практика, вже в дитячому віці можна спостерігати досить чіткі симптоми неблагополуччя у формуванні особистості.

**Ступінь досліджуваності проблеми.** Проблеми важковихованості у своїх працях розглядали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: В. Сухомлинський, В. Оржеховська, О. Пилипенко, С. Кириленко, Б. Кобзар, Є. Литвиненко, М. Московка, М. Іволгін та ін. Психологію важковихованих дітей вивчали П. Блонський, Л. Виготський, І. Кон, Д. Леонтєв, А. Петровський, Л. Славіна, В. Татенко та ін. Проблема відхилень у поведінці неповнолітніх привертала увагу таких вчених: К. Булгакова, Н. Єгонська, І. Зверєва, А. Капська, І. Кирилук, Г. Лактіонова, В. Сорчинська, В. Шахрай та ін. На сучасному етапі розвитку науки питання девіацій досліджують Г. Карелова, Л. Мостова, Р. Охрімчук, А. Швець та ін.

**Мета і методи дослідження** – висвітлення чинників, що сприяють появі важковихованих дітей, та методів їх діагностики.

Теоретичне дослідження проблеми важковихованості передбачало використання загальнонаукових методів пізнання: теоретичний аналіз і синтез, класифікація, систематизація та узагальнення.

**Сутність дослідження.** Важковихованість розуміється як «свідомий або несвідомий супротив дитини цілеспрямованому педагогічному впливу, викликаний найрізноманітнішими причинами, включаючи педагогічні прорахунки вихователів, батьків, дефекти психічного та соціального розвитку, особливості характеру, інші особистісні характеристики учнів, вихованців, що ускладнюють соціальну адаптацію, засвоєння навчальних предметів і соціальних ролей» [3].

За ступенем педагогічної занедбаності можна виділити чотири групи «важковихованих» дітей та підлітків:

- 1) важковиховані діти, які байдуже ставляться до навчання, періодично порушують правила поведінки і дисципліну;
- 2) педагогічно занедбані діти, які негативно ставляться до навчання й суспільно-корисної діяльності;
- 3) підлітки-правопорушники, які перебувають на обліку в ювенальних службах або направлені до спеціальних закладів освіти;

4) неповнолітні злочинці -- педагогічно занедбані підлітки, які вчинили кримінальні злочини й направлені судом до пенітенціарних закладів.

Аналіз наукової літератури [1,2,3] дозволив визначити причини важковихованості: соціально-економічні, психолого-педагогічні, умови сімейного виховання, недоліки в навчально-виховній роботі закладів освіти, медико-біологічні.

З метою дослідження важковиховуваних дітей та підлітків використовуються такі методи та методики [2]:

– Діагностика особливостей сімейного виховання: бесіда, анкетування, методика Рене-Жилля, проєктивна методика «Малюнок сі'м'ї» та ін.

– Вивчення статусу учня: соціометрія, референтометрія, діагностика міжособистісних стосунків Т. Лірі та ін.

– Діагностика характерологічних особливостей: опитувальники Г. Айзенка, Леонгард-Шмішека, А. Личко).

– Методики вивчення самооцінки.

– Проєктивні методики («Неіснуюча тварина», «Людина», «Рука»).

– Вивчення інтересів, ідеалів, нахилів здібностей: бесіда, анкетування.

– Діагностика емоційного стану учня: виявлення рівня тривожності за Ч. Спілбергом, Ч. Філіпсом та ін.

– Діагностика агресивності (методика А. Ассингера, Басса-Даркі).

**Основні висновки.** Проблема важковихованості у дітей є актуальною проблемою для нашого суспільства, яку потрібно вирішувати на соціальному, психологічному, родинному, педагогічному рівнях. Усе це зумовлює необхідність корекції важковихованості та індивідуального підходу у роботі з важкими учнями.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук О.І. Психологія девіантної поведінки., К.: МАУП, 2006. С. 33-62.

2. Зайченко М.В. Інструментарій соціального педагога., К.: Шк. Світ, 2011. С. 114-116.

**Ашифіна Тетяна,**

студентка 3 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Т.П. Малихіна**

к.психол.н., доцент (БДПУ)

## ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

**Актуальність.** Проблема емоційного вигорання останнім часом набуває особливої актуальності. Найбільше яскраво синдром «вигорання» проявляється в тих випадках, коли комунікації обтяжені негативною емоційною насиченістю або когнітивною складністю. Імовірність появи